

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากรที่ใช้ในการประเมินผลในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 100 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 100 คน และกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่ จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล คือ แบบประเมิน โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP ของ Stufflebeam

สรุปผลการประเมิน

1. สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

สภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมจะเอื้อต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในระดับปานกลาง โดยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 รายการ เช่น จำนวนแหล่งวิชาการในหมู่บ้านที่โรงเรียนสามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอน จำนวนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ที่โรงเรียนสามารถเชิญมาให้ความรู้แก่นักเรียน และจำนวนประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีมากกว่า 15,000 บาท เป็นต้น สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับมาก มีจำนวน 3 รายการ ได้แก่ ความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้านต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ความสะดวกในการเดินทางไปเรียนหนังสือในหมู่บ้าน และความสะดวกในการเดินทางไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน ส่วนสภาพแวดล้อมที่อยู่ในระดับน้อย คือ จำนวนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนในหมู่บ้านที่ไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนอื่น

2. ปัจจัยของโรงเรียน

โดยภาพรวม โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีความพร้อมด้านปัจจัยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความความพร้อมด้านบุคลากรเท่านั้นที่อยู่ในระดับมาก ส่วนความพร้อมด้านสื่อ หรืออุปกรณ์การสอนรายวิชา ความพร้อมด้านวัสดุ/ครุภัณฑ์ประกอบการเรียนการสอน ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และความเหมาะสมของงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล อยู่ในระดับปานกลาง ทุกรายการ

3. กระบวนการดำเนินงาน

สภาพของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม โรงเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทุกกิจกรรม ทั้งกิจกรรมการบริหาร การนิเทศการเรียน การสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยมีกิจกรรมที่โรงเรียนปฏิบัติ จำแนกตามระดับของการประเมิน ดังนี้

3.1 ผลการปฏิบัติกิจกรรมที่อยู่ในระดับมาก จำนวน 27 รายการ เช่น การจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ความเหมาะสมของการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนของครู ความสม่ำเสมอของการจัดทำแผนการสอนของครู การประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อขอความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาครูผู้สอน การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน เป็นต้น

3.2 ผลการปฏิบัติกิจกรรมที่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 14 รายการ เช่น การจัดทำแผนการนิเทศภายในของโรงเรียน การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน การจัดรายวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือกเสรี ให้กับนักเรียนโดยยึดความถนัดและความสนใจของนักเรียน การเชิญวิทยากรจากท้องถิ่นมาช่วยจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

4. ผลผลิตของโรงเรียน

ผลผลิตของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีผลผลิตที่อยู่ในระดับมาก จำนวน 11 รายการ เช่น ความสามารถในการดูแลรักษาสุขภาพของนักเรียน ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การนิสัช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง การมีเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นต้น และผลผลิตที่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 รายการ ได้แก่ ความรู้และทักษะในวิชาสามัญของนักเรียน การมีความรู้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และความสามารถด้านการจัดการในการทำงานของนักเรียน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิเคราะห์ที่มีประเด็นที่น่าสนใจ และสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีสภาพแวดล้อมบางประเด็นที่สมควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้านต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งผลการประเมินอยู่ในระดับมาก การที่ผลการประเมินเป็นเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าโครงการนี้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจัดการ โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ เนื่องจากในการจัดการศึกษานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพราะการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นหรือประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการดำเนินงานของ โรงเรียน และมีความรู้สึกที่ โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียน ที่จะเปิดเป็นโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537, หน้า 13) กำหนดไว้ว่า ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในท้องถิ่นต้องสนใจ และยินดีให้การสนับสนุนการส่งบุตรหลานเข้าเรียน รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

1.2 จำนวนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ไปศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนอื่น ซึ่งผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย การที่นักเรียนไปศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนอื่น อยู่ในระดับน้อย แสดงถึงสภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพราะการที่ผู้ปกครองนักเรียนให้การยอมรับการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในหมู่บ้านของตนเอง แสดงว่า ผู้ปกครองนักเรียนเชื่อว่า โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานของเขาได้ ทั้งๆ ที่ผู้ปกครองสามารถที่จะส่งบุตรหลานไปเข้าเรียนที่โรงเรียนอื่น ที่อยู่ใกล้เคียงกับหมู่บ้านได้ เนื่องจาก ผลการประเมินสภาพการเดินทางไปเรียนหนังสือในโรงเรียนอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกับหมู่บ้าน สภาพการคมนาคมมีความสะดวก

ในระดับมากก็ตาม และผลการประเมินผลผลิตของ โรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงเป็น เหตุผลในการสนับสนุนในเรื่องที่ประชาชนไม่ส่งบุตรหลาน ไปศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่โรงเรียนอื่น และแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของคณะกรรมการในการพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่ จะเปิดเป็นโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์การ คัดเลือกโรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537, หน้า 13) กำหนดไว้ว่า ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในท้องถิ่นต้องสนใจ และยินดีให้การสนับสนุนการส่งบุตรหลานเข้า เรียนรวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมของ โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านปัจจัย

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมี ความพร้อมด้านปัจจัยอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 ความพร้อมด้านบุคลากร

ถึงแม้ว่าผลการประเมินปัจจัยด้านอื่น ได้แก่ สื่อหรืออุปกรณ์การสอน วัสดุ/ครุภัณฑ์ สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาคารสถานที่ และความเหมาะสมของงบประมาณที่โรงเรียน ได้รับจัดสรร อยู่ในระดับปานกลาง แต่ความพร้อมด้านบุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก จึงเป็นจุดเด่นของโรงเรียน เนื่องจากในการบริหารงาน ทรัพยากรบุคคล เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด ความสำเร็จของงานย่อมขึ้นอยู่กับความพร้อมด้าน บุคลากรขององค์กรนั้นๆ เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินด้านผลผลิตของโรงเรียน ในครั้งนี้ ผลการประเมินด้านผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การ คัดเลือกโรงเรียนที่จะเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2537, หน้า 13) ได้กำหนดไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูต้องมีความ สนใจ กระตือรือร้น และเสียสละ ส่งเสริมและสนับสนุนที่จะปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ของโครงการอย่างต่อเนื่อง

2.2 ปัจจัยด้านสื่อ หรืออุปกรณ์การสอนรายวิชา

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพร้อมด้านสื่อ หรืออุปกรณ์การสอนรายวิชา ในระดับปานกลาง ซึ่งปัจจัยด้านนี้นับว่า มีความสำคัญต่อผลผลิตของ โรงเรียนมาก เพราะสื่อหรืออุปกรณ์จะทำให้นักเรียนรู้และเข้าใจง่ายขึ้น และช่วยให้ครูผู้สอน

ประหยัดเวลาในการสอน จากการศึกษาที่โรงเรียนมีความพร้อมด้านสื่อ หรืออุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับปานกลาง ย่อมมีผลโดยตรงต่อผลผลิตของนักเรียนในด้านความรู้และทักษะในวิชาสามัญ ซึ่งผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเรียนตลอดหลักสูตรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2540 ก็อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ เช่น ในวิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาวิทยาศาสตร์ ทั้งๆที่ผลการประเมินสภาพการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนของครูอยู่ในระดับมาก แต่เนื่องจากความพร้อมด้านสื่อหรืออุปกรณ์การสอน อยู่ในระดับปานกลาง ทำให้ครูขาดสื่อหรืออุปกรณ์การสอน จึงมีผลต่อผลการเรียนของนักเรียนดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น หน่วยงานราชการทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด หรือระดับกรม สมควรที่จะให้ความสำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาสื่อหรืออุปกรณ์การสอนให้มากยิ่งขึ้น

3. ด้านกระบวนการ

ผลการประเมินผล พบว่า ทุกโรงเรียนได้ปฏิบัติทุกกิจกรรมและผลการปฏิบัติกิจกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก แต่มีบางประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

3.1 การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

ผลการประเมินด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ในเรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ทุกรายการ ซึ่งตามหลักการแล้วครูผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดการเรียนการสอน จึงจะทำให้ให้นักเรียนมีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ จากการศึกษาที่ผลการประเมินในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในเรื่องดังกล่าว อยู่ในระดับปานกลาง ทำให้มีผลต่อผลผลิตของโรงเรียนในเรื่องความสามารถในการวิเคราะห์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความสามารถด้านการจัดการของนักเรียน ซึ่งผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ทุกรายการ ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากครูผู้สอนมีหน้าที่สอนหลายวิชา และได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานพิเศษมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดเตรียมการสอน จึงสอดคล้องกับผลการศึกษาในเรื่องผลผลิตในครั้งนี้ ที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมไว้ว่า ครูได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานพิเศษมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน

และจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537, หน้า 43-45) ที่ได้ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการ ขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา พบว่า นักเรียนยังไม่เข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และครูมีหน้าที่สอนหลายวิชา ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอน ขาดคู่มือ ครูและอุปกรณ์การสอน นอกจากนั้นยังไม่สอดคล้องกับแนวคำเนิการของหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่ได้กำหนดแนวปฏิบัติในด้านการจัดการเรียน การสอนเพื่อให้นักเรียนมีคุณสมบัติตรงตามจุดหมายของหลักสูตร (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 5) ซึ่งครู ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีผสมผสานการให้ความรู้กับการปฏิบัติจริง โดยเน้น กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการกลุ่ม ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องกับการ จัดการศึกษาจะต้องใช้กระบวนการบริหารและกระบวนการนิเทศการศึกษา เข้าไปปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการสอนของครู เพื่อให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยยึดกระบวนการมากกว่าเนื้อหา จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ให้ มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใน การพัฒนาตนเอง และมีความสามารถในการจัดการ ซึ่งความสามารถเหล่านี้ มีความจำเป็นต่อการ ดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันมาก

3.2 ในเรื่องการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน

ผลการประเมินการนิเทศการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน และบุคคลอื่นที่ผู้บริหาร มอบหมายให้ทำการนิเทศแทน อยู่ในระดับปานกลาง จึงเป็นประเด็นที่สมควรที่จะได้รับการพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากกระบวนการนิเทศการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถปฏิบัติการนิเทศอยู่ใน ระดับปานกลาง จึงไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็น เพิ่มเติมของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในการศึกษาในครั้งนี้ ที่ได้แสดงความเห็นว่า ครูผู้สอนยังใช้ พฤติกรรมการสอนแบบเดิม ทำให้มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

4. ด้านผลผลิต

ผลการประเมินผลผลิตของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

4.1 ความสามารถในการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน ความสามารถในการเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาตนเอง และความสามารถในการจัดการในการทำงานของนักเรียน ประเด็นเหล่านี้ มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ความสามารถเหล่านี้ มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันมาก เนื่องจากเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร บุคคลที่จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม จะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ เพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงจากข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผลการประเมินความสามารถด้านดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง จึงเห็นสมควรที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะต้องแสวงหาแนวทางการพัฒนาความสามารถด้านดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนให้มากขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม การที่ผลการประเมินความสามารถทางด้านวิเคราะห์ ความสามารถทางด้านเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ความสามารถในการจัดการในการทำงาน และการมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานมีผลการประเมินในระดับปานกลาง น่าจะมีสาเหตุมาจาก

4.1.1 ขาดการสนับสนุนในด้านสื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ เพราะผลการประเมินด้านปัจจัย ปรากฏว่า โรงเรียนมีความพร้อมด้านสื่อหรืออุปกรณ์การสอนในระดับปานกลางเท่านั้น

4.1.2 ครูผู้สอนขาดการนิเทศจากทางโรงเรียน เนื่องจากผลการประเมินทางด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนสามารถดำเนินการนิเทศภายในระดับปานกลาง ทำให้ครูผู้สอนขาดการกระตุ้นสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนจึงยึดเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ทำให้การพัฒนาความสามารถทางด้านวิเคราะห์ ความสามารถในการเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ความสามารถทางด้านจัดการ และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

4.1.3 ครูผู้สอนได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานพิเศษมากเกินไป เนื่องจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียนได้เสนอความเห็นเพิ่มเติมในแบบสอบถามว่า โรงเรียนได้มอบหมายงานพิเศษให้ครูผู้สอนมากเกินไป ทำให้ครูมีเวลาจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ เพราะการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หรือการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูผู้สอนจะต้องอยู่กับนักเรียนตลอดเวลา เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ ในการจัดกิจกรรมของนักเรียน เมื่อครูมีงานพิเศษมากจะต้องแบ่งเวลาไปปฏิบัติงานพิเศษด้วย ทำให้นักเรียนขาดการฝึกในด้านทักษะกระบวนการไป

4.2 ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการประเมินผลผลิตเกี่ยวกับความรู้และทักษะในวิชาสามัญ ปรากฏว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลผลการเรียนตลอดหลักสูตรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2540 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ที่ผลการเรียนในวิชาสามัญ มีผลการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย 1.88 หรือ ร้อยละ 47.00 วิชาภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ย 1.96 หรือร้อยละ 49.00 วิชาวิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย 2.06 หรือ ร้อยละ 51.50 เป็นต้น ซึ่งวิชาเหล่านี้ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของนักเรียน จำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาสื่อหรืออุปกรณ์การสอน จะต้องจัดทำให้เพียงพอ และการปรับกระบวนการเรียนการสอนจะต้องเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหาให้มากขึ้น

4.3 ในเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติการประกอบอาชีพ

ผลการประเมินด้านเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง อยู่ในระดับมากทั้งสองรายการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในปี 2536 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ซึ่งพบว่า คุณลักษณะเพื่อพัฒนาอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับที่น่าพอใจ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย, 2537, หน้า 23) จึงเป็นจุดเด่นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกด้านหนึ่ง ที่โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์นำไปเป็นพื้นฐานสำหรับประกอบสัมมาชีพต่อไป จึงเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 1) และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อ 3 ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สปช., 2537 หน้า 52)

4.4 จำนวนนักเรียนที่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการศึกษาข้อมูลจำนวนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ที่ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า จำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนสังกัดอื่น คิดเป็นร้อยละ 95.07 จากจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 14,867 คน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย, 2540, หน้า 2) การที่จังหวัดเชียงรายสามารถจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้กับนักเรียนได้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 95.07 นั้น จึงเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูง ซึ่งเป็น

ผลจากการที่มีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เชียงราย กระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆที่นักเรียนขาดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับนี้ จำนวนทั้งสิ้น 125 โรงเรียน จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ข้อ 1 ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องการให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (สปช., 2537, หน้า 52)

4.5 นิสัยขยันในการทำงาน ประหยัดและอดออมของนักเรียน

จากการประเมินด้านผลผลิต เกี่ยวกับนิสัยขยันในการทำงาน การประหยัดและอดออม ได้ สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งผลการประเมินอยู่ในระดับมาก จึง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ข้อ 2 ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (สปช., 2537, หน้า 52) ซึ่งในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ การที่โรงเรียนสามารถพัฒนา นักเรียนให้มีนิสัยขยันในการทำงาน มีนิสัยในการประหยัดและอดออม จึงเป็นการจัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการขยาย โอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในครั้งนี้ มีข้อมูลผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหาร โรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1.1 ควรมีการปรับวัตถุประสงค์ของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน บางข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ข้อ 3 คือ เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะวิชาชีพที่ตนเองมีความ ถนัดและสนใจ สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของ โรงเรียน เนื่องจาก จำนวนแหล่งวิชาการในหมู่บ้านที่โรงเรียนสามารถใช้ประกอบการจัดการเรียน การสอน จำนวนบุคลากรในหมู่บ้านที่มีความรู้ ความสามารถในหมู่บ้านที่โรงเรียนสามารถเชิญไป

เป็นวิทยากร ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะวิชาชีพให้แก่แก่นักเรียนได้อย่างเต็มที่ โดยอาจจะปรับตัวคุณภาพประสงค์ในข้อนี้เป็น เพื่อให้แก่นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่ตนเองมีความถนัดและสนใจ

1.2 ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับควรสนับสนุน ส่งเสริมให้โรงเรียนมีความพร้อมในด้านสื่อหรืออุปกรณ์การสอน วัสดุ/ครุภัณฑ์ประกอบการเรียนการสอน อาคารสถานที่ และงบประมาณการดำเนินงานของโรงเรียนให้เพียงพอกับความต้องการ จะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น

1.3 ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา จัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มให้มากขึ้น และผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายใน โดยการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ

1.4 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ควรดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป เนื่องจากผลผลิตของโรงเรียนส่วนมากจะมีปริมาณและ/หรือคุณภาพ อยู่ในระดับมาก แต่ควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะในเรื่อง ความรู้และทักษะในวิชาสามัญ ความสามารถในการวิเคราะห์ และความสามารถในด้านการจัดการในการทำงาน ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 การประเมินด้านผลผลิตของนักเรียน ควรจัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพของนักเรียน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของนักเรียนทุกโรงเรียน จะทำให้สามารถนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบกันได้

2.2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรใช้หลายๆวิธีจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เช่น ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบประเมินผล เป็นต้น

2.3 ควรทำการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดกองการศึกษาเทศบาล เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหารงาน